

Odd Gunnar Skagestad

Gjesteskribent på Helge Ystgaards blogg *Diplomatemeritus* - <https://diplomatemeritus.wordpress.com/>

Det daglige brød – og matens makt

[August 11, 2019](#) / [hystg](#) / [Leave a comment](#)

Oldtidens romerske keiseres viktigste styringsverktøy lød kort og godt: “Brød og sirkus!” Hvis massene bare fikk gratis mat og underholdning, holdt de seg i ro – ja, de ble kanskje endog fornøyde og takknemlige. Det skulle bli en uslåelig kombinasjon!

Maten – det var i all sin enkelhet det daglige brød. Maten er grunnlaget for alt menneskelig liv. Ikke uten grunn taler man om selve levebrødet. Ordet brød har siden tidenes morgen rett og slett betydd mat. Så da Jesus Kristus for henimot 2 tusen år siden skulle lære sine disipler Herrens Bønn, hva var da mer naturlig enn at fjerde bønn i Fadervår kom til å lyde: “Gi oss i dag vårt daglige brød!”

Brød har opp gjennom tidene vært beheftet med politisk sprengstoff. Da Paris’ befolkning i 1789 demonstrerte mot brødmangelen, reagerte dronning Marie Antoinette med å foreslå at de heller burde spise kaker. Det skulle bli begynnelsen på slutten – for henne og for hele det franske gamle regimet. Historien gjentok seg i Russland i 1905 og i 1917: Hadde tsaren vært istand til å fremskaffe brød, ville revolusjonen vært avverget.

Helt frem til vår egen tid har tilgangen på brød – basiskosten for i det hele tatt å overleve – vært betraktet som et rimelig ønske. Men hva om noen skulle legge seg til mer kravstore vaner?

Vi nordmenn har fra gammelt av vært et nøysomt og måteholdent folkeferd. Fråtseri og skjørlevnet var ikke helt *comme il faut* her oppe i Furet Værbitt. Når man i Narvik på 1950-tallet hørte om noe som lød i overkant ekstravagant, vakte det ofte en kommentar i form av følgende munnhell: “...og da skal de fattige ha wienerbrød!” Meningen var den samme som i andre interjeksjons-uttrykk som “Nei, nå går det for vidt!” eller “Det får da være måte på!”

Bekymringen for at våre skolebarn ikke skulle få i seg nok brød, fikk likevel i sin tid landets bakerier til å produsere noen ekstra søte, klissete og kaloririke brødvarer med det fengende navnet “Skolebrød”.

Mennesket lever riktignok ikke av brød alene. Vi forlanger også underholdning. Men den slags – også politisk underholdning – er det mer enn rikelig av i vår tid.

I våre dagers Norge er heller ikke brødmangelen – eller mangel på annen næringsrik føde – et særlig iøynefallende fenomén. Blant voksne er fedme et tiltagende samfunnsproblem. Også hva skolebarn angår, sies overvekt å være et mer utbredt problem enn underernæring. Ikke desto mindre har Arbeiderpartiet – som opptakt til årets kommunevalgkamp – funnet ut at den oppskriften som virket for de romerske keiserne, også kan være et politisk blinkskudd og en stemmesanker her hos oss. Konkret går Arbeiderpartiets plan (som også SV går inn for) ut på å bruke 2,34 milliarder i året på gratis skolemat – uten å begrunne det skikkelig. Som kommentator Joacim Lund bemerker i *Aftenposten* 3. juli: “Gratis skolemat er smør på valgflesk”.

Dersom Arbeiderpartiet og dagens byråd skulle lykkes i å holde seg ved makten i hovedstaden til høsten, kan vi altså belage oss på at det heretter skal bli andre boller i Oslo-skolen.

Men dette er ikke bare en Oslo-sak. Arbeiderpartiet fattet sitt vedtak om gratis skolemat til alle på partiets landsmøte den 6. april i år. Partileder Støre uttalte ved den anledning at “Skolemat har vært en viktig sak for meg hele veien”. Dette er altså en sak som partiet vil gå til valg på ved stortingsvalget om to år. Om de makter å supplere sin matservering med et tilsvarende attraktivt underholdningstilbud, er foreløpig uvisst.

Kan hende vil løsningen være å la seg inspirere av Bør Børson, og friste med “Et lite wienerbrød fra Støres bakeri”?

Odd Gunnar Skagestad